

Бреус С. В.

*кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри бізнес-економіки*

Київського національного університету технологій та дизайну

Breus S. V.

*Candidate of Economic Sciences, Associate Professor,
Department of Business Economics
Kyiv National University of Technologies and Design*

ІНВЕСТИВАННЯ СФЕРИ ВИЩОЇ ОСВІТИ В КОНТЕКСТІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ

INVESTING IN HIGHER EDUCATION IN THE CONTEXT OF ECONOMIC SECURITY OF HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS

Анотація. У статті розглянуто основні аспекти функціонування вищих навчальних закладів в контексті забезпечення їх економічної безпеки. Запропоновані заходи підвищення рівня їх економічної безпеки, що передбачають спрямування зусиль вищих навчальних закладів у сучасних умовах розвитку економіки України на підвищення рівня підготовки студентів, увага при цьому приділена розгляду зарубіжного та вітчизняного досвіду інвестування сфери вищої освіти.

Ключові слова: вищі навчальні заклади, національна безпека, економічна безпека, економічна безпека країни, економічна безпека держави, економічна безпека підприємства, економічна безпека вищих навчальних закладів.

Постановка проблеми. В сучасних умовах спостерігається нарощування кризових явищ в економіці України, що негативно відображається і на сфері вищої освіти загалом, і на ефективності функціонування вищих навчальних закладів (ВНЗ) зокрема. У цьому контексті дослідження питань забезпечення економічної безпеки ВНЗ набуває особливого значення через специфічні особливості їх функціонування, у результаті чого оптимізується призма сприйняття об'єктивної реальності функціонування ВНЗ з урахуванням їх взаємозв'язку з суб'єктами господарювання та важливої ролі в забезпеченні економічного розвитку України. Зазначене вимагає зосередження уваги на визначенні проблем якості освіти та економічної безпеки ВНЗ в системній єдності. Це потребує розгляду економічної безпеки ВНЗ з урахуванням її залучення до такої понятійної схеми: національна безпека – економічна безпека – економічна безпека країни – економічна безпека держави – економічна безпека підприємства.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Основні наукові результати в контексті теми статті оприлюднені в працях таких науковців, як, зокрема, Д. Богиня, Т. Боголіб, І. Грищенко, Г. Козаченко, В. Мартинюк, І. Стеців, Г. Тюленев. Віддаючи належне значним науковим здобуткам фахівців з зазначеної проблематики дослідження, можна сказати, що детального розгляду потребують аспекти, пов'язані з визначенням теоретико-практичних аспектів забезпечення економічної безпеки вищих навчальних закладів з урахуванням при цьому основних тенденцій ринку праці, взаємодії держави, ВНЗ та роботодавців на ньому, а також зарубіжного та вітчизняного досвіду інвестування сфери вищої освіти.

Метою статті є розгляд теоретико-практичних аспектів забезпечення економічної безпеки вищих навчальних закладів з урахуванням зарубіжного та вітчизняного досвіду інвестування сфери вищої освіти для забезпечення підготовки конкурентоспроможних фахівців як на вітчизняному, так і на міжнародному ринках праці.

Виклад основного матеріалу дослідження. В сучасній літературі не існує єдиного підходу до визначення еко-

номічної безпеки ВНЗ. Найчастіше її розглядають з позицій ресурсного та захисного підходів, тобто як стан ВНЗ, в якому наявних ресурсів достатньо для запобігання, послаблення або захисту від загроз діяльності ВНЗ. Головними поняттями є загрози діяльності ВНЗ і достатність ресурсів для запобігання їхньої реалізації, що стабілізує діяльність ВНЗ і надає їй певну стійкість. Таким чином, під час здійснення оцінки економічної безпеки ВНЗ (як і економічної безпеки держави) важливого значення набуває виявлення загроз та розробка заходів щодо їх подолання. При цьому під загрозою (котра в кінцевому підсумку може бути виражена у вигляді шкоди, що характеризує зниження економічного потенціалу ВНЗ) розуміється сукупність умов, процесів, чинників, що перешкоджають реалізації економічних інтересів ВНЗ [1].

І. Стеців [2] характеризує економічну безпеку як «такий стан його економіки, який дає змогу зберігати стійкість до внутрішніх та зовнішніх загроз і гарантує стабільне функціонування та динамічний розвиток».

Враховуючи загальні підходи до терміна «економічна безпека ВНЗ», під час її оцінювання, як і економічної безпеки держави, увагу необхідно приділяти виявленню загроз та розробці заходів щодо їх подолання.

Інвестування сфери вищої освіти відбувається через інвестиції, які, відповідно до Закону України «Про інвестиційну діяльність» [3], являють собою «всі види майнових та інтелектуальних цінностей, що вкладаються в об'єкти підприємницької та інших видів діяльності, в результаті якої створюється прибуток (дохід) або досягається соціальний ефект».

Таким чином, з огляду на взаємообумовлений соціальний та економічний ефект вигод інвестування вищої освіти має потенціальний характер і є процесом вкладання майнових та інтелектуальних цінностей у функціонування та розвиток системи вищої освіти з боку усіх її суб'єктів [4].

Згідно з даними таблиці 1 по рокам спостерігається нестабільне збільшення обсягу інвестицій загалом (3,6 рази у 2015 році порівняно з 2004 роком) та у сфері

освіти зокрема (1,5 рази). З 2004 року до 2008 року відбувалось збільшення обсягу інвестицій в основний капітал (зросли більше, ніж втричі) та в освіту (у 2, 3 рази відповідно), але у 2009 році відносно 2008 року спостерігалось суттєве зменшення до 65,12% та 63,93% відповідно. Така ситуація в сфері інвестування в основний капітал переважно була спричинена негативним впливом наслідків фінансово-економічної кризи 2008 року. В період 2010–2015 років відбулась певна стабілізація ситуації з інвестуванням загалом і сфери освіти зокрема, незважаючи на те, що питома вага інвестицій в освіту в загальному обсязі інвестицій в основний капітал за цей період майже ніколи не перевищувала 1,0%.

Через наявність певних позитивних зрушень у сфері освіти з позиції залучення до неї інвестицій (табл. 1), а також значні темпи інфляції та перманентні кризові явища, які були характерні для української економіки в цей період, порівняння доповнене аналізом вкладення частки капітальних інвестицій за видами економічної діяльності до загального обсягу за цей же період (табл. 2).

Загалом у сфері вищої освіти спостерігається нарощування негативних тенденцій, які можна вважати результатом впливу дії значної кількості чинників, що справляють негативний вплив на якість вищої освіти та економічну безпеку як вищих навчальних закладів, так і держави. Основними чинниками, що є основоположними та сприяють виникненню інших та нарощуванню негативних тенденцій у сфері вищої освіти, є незначний обсяг інвестування в освіту загалом (табл. 1) та зменшення частки капітальних інвестицій за видами економічної діяльності у загальному обсязі (табл. 2).

Загалом можна констатувати, що вітчизняна освіта, зокрема вища, в тому стані, в якому вона перебуває сьогодні, не здатна ефективно виконувати функцію «соціального ліфта» і перестас бути сферою здійснення соціально-економічних інвестицій, які мають важливе значення для забезпечення економічного зростання України. Нагальним є вирішення питання доступу до якісної освіти, особливо вищої, яка все більшою мірою стає платною, що зменшує можливості доступу до неї категорій населення, які відносяться до соціально незахищених.

Навіть незважаючи на високу платню, українські ВНЗ через застарілу структуру підготовки спеціалістів, низьку оплату праці викладачів, недостатню матеріальну базу та наукову діяльність випускають на ринок праці неконкурентоспроможних фахівців. А сама вища освіта вже давно дискредитована як джерело отримання професійних знань [12].

В сучасних умовах стратегічне значення для конкурентоспроможності країн світу має володіння високими технологіями. Світовий ринок наукоємної продукції сьогодні оцінюється у 2,3–3 трлн. дол. США. Процес наукоємного виробництва забезпечується приблизно 50 макротехнологіями. Сім провідних країн, які володіють 46 макротехнологіями, контролюють понад 80% ринку наукоємної продукції: США отримують від експорту цієї продукції 700 млрд. дол. США щорічно, Німеччина – 530 млрд. дол. США, Японія – 400 млрд. дол. США. Україна входить до п'ятірки країн, які володіють передовими аерокосмічними технологіями, – з 22 базових технологій ракетно-космічної галузі вона володіє 17. Частка ж вітчизняної наукоємної продукції на світовому ринку високотехнологічної продукції становить 0,05–0,1% [13].

Сьогодні все помітнішими стають ознаки 6-го і 7-го технологічних укладів (6-й дає поштовх до нового етапу в розвитку медицини та біотехнологій, 7-й – до створення технологій «холодного термоядерного синтезу», що має докорінно змінити енергетичний потенціал земної цивілізації) [14].

В економіці ж України частка продукції вищих технологічних укладів має такі значення: 4% – для 5-го і 0,1% – для 6-го. Зростання ВВП за рахунок введення нових технологій в Україні оцінюється всього у 0,7%, тоді як у розвинених країнах цей показник досягає 60% і навіть 90% [13].

Однією з найзначніших конкурентних переваг України на шляху до розбудови економіки знань є високий рівень освіченості її громадян. Так, 45% української робочої сили мають вищу освіту (за цим показником Україна посідає п'яте місце серед 37 країн) [15].

Згідно з результатами проведеного загальнонаціонального опитування з метою дослідження громадської думки

Таблиця 1

Обсяг інвестицій в основний капітал за 2004–2015 роки

Роки	Всього освоєно (використано) інвестицій в основний капітал, млрд. грн.	Темп зростання, % до попереднього року	Обсяг інвестицій в освіту, млрд. грн.	Темп зростання, % до попереднього року	Питома вага інвестицій в освіту в загальному обсязі інвестицій в основний капітал, %
2004	75,7	–	1,0	Д–	1,26
2005	93,1	122,96	0,9	91,31	0,93
2006	125,3	134,54	1,2	133,69	0,93
2007	188,5	150,48	1,7	141,94	0,88
2008	233,1	123,66	2,3	140,59	1,00
2009	151,8	65,12	1,5	63,93	0,98
2010 ¹	180,6	118,97	1,8	122,51	1,01
2011 ¹	241,3	133,62	2,1	114,97	0,87
2012 ¹	273,3	113,25	1,5	70,00	0,54
2013 ¹	249,9	91,44	1,0	70,41	0,41
2014 ¹	219,4	87,81	0,8	79,66	0,37
2015 ^{1,2}	273,1	124,47	1,5	187,61	0,56

¹ без урахування тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим і м. Севастополя, за 2014–2015 роки також без частини зони проведення антитерористичної операції;

² в окремих випадках сума складових може не дорівнювати підсумку у зв'язку з округленням.

Джерело: сформовано за офіційними даними [5–11]

**Частка капітальних інвестицій за видами економічної діяльності
у відсотках до загального обсягу за 2010–2015 роки¹**

Вид економічної діяльності	Роки					
	2010	2011	2012	2013	2014	2015 ²
Усього, млрд. грн.	180,6	241,3	273,3	249,9	219,4	273,1
Сільське господарство, лісове господарство та рибне господарство, %	6,13	6,82	6,91	7,44	8,57	11,04
Сільське господарство, мисливство та надання пов'язаних із ними послуг, %	5,99	6,69	6,79	7,27	8,38	10,73
Лісове господарство та лісозаготівлі, %	0,10	0,12	0,10	0,15	0,17	0,29
Рибне господарство, %	0,04	0,02	0,01	0,01	0,01	0,02
Промисловість, %	30,67	32,63	33,52	39,05	39,30	32,09
Будівництво, %	16,48	13,26	14,92	16,33	16,43	15,91
Оптова та роздрібна торгівля, ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів, %	10,27	9,97	8,98	8,88	9,44	7,57
Оптова та роздрібна торгівля автотранспортними засобами та мотоциклами, їх ремонт, %	0,78	1,12	0,40	0,39	0,44	0,54
Оптова торгівля, крім торгівлі автотранспортними засобами та мотоциклами, %	6,64	6,16	6,41	6,10	6,04	4,96
Роздрібна торгівля, крім торгівлі автотранспортними засобами та мотоциклами, %	2,85	2,69	2,16	2,39	2,97	2,07
Транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність, %	10,70	10,57	11,86	7,39	7,06	6,85
Наземний і трубопровідний транспорт, %	3,72	3,66	5,52	1,81	1,78	2,97
Водний транспорт, %	0,08	0,05	0,04	0,05	0,09	0,11
Авіаційний транспорт, %	0,34	0,35	0,28	0,21	0,19	0,24
Складське господарство та допоміжна діяльність у сфері транспорту, %	6,48	6,44	5,88	5,23	4,94	3,49
Поштова та кур'єрська діяльність, %	0,07	0,06	0,14	0,08	0,06	0,04
Тимчасове розміщування й організація харчування, %	0,57	0,65	0,83	0,59	0,68	0,51
Тимчасове розміщування, %	0,38	0,42	0,56	0,35	0,40	0,33
Діяльність із забезпечення стравами та напоями, %	0,20	0,23	0,27	0,24	0,28	0,18
Інформація та телекомунікації, %	4,78	4,03	3,72	3,95	3,73	8,41
Видавнича діяльність, радіомовлення, телебачення, %	1,07	1,10	1,02	0,94	0,84	0,84
Телекомунікації (електрозв'язок), %	3,52	2,70	2,48	2,75	2,58	7,15
Комп'ютерне програмування та надання інших інформаційних послуг, %	0,19	0,24	0,23	0,25	0,31	0,42
Фінансова та страхова діяльність, %	3,25	2,48	2,69	2,66	2,83	2,36
Операції з нерухомим майном, %	5,46	6,05	4,53	5,42	5,12	4,36
Професійна, наукова та технічна діяльність, %	2,76	4,35	3,30	1,45	1,33	1,49
Діяльність у сферах права та бухгалтерського обліку, архітектури та інжинірингу, технічні випробування та дослідження, %	2,29	3,76	2,78	1,07	1,05	1,19
Наукові дослідження та розробки, %	0,30	0,30	0,20	0,24	0,17	0,19
Інша професійна, наукова та технічна діяльність, %	0,17	0,29	0,32	0,14	0,11	0,11
Діяльність у сфері адміністративного та допоміжного обслуговування, %	1,65	1,63	1,82	1,61	1,62	2,39
Державне управління й оборона, обов'язкове соціальне страхування, %	4,30	4,74	4,28	3,02	2,65	5,10
Освіта, %	1,01	0,87	0,54	0,41	0,37	0,56
Охорона здоров'я та надання соціальної допомоги, %	1,06	0,88	0,99	0,70	0,56	0,87
Мистецтво, спорт, розваги та відпочинок, %	0,54	0,60	0,95	1,02	0,23	0,38
Надання інших видів послуг, %	0,36	0,48	0,17	0,08	0,07	0,10

¹ без урахування тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим і м. Севастополя, за 2014–2015 роки також без частини зони проведення антитерористичної операції;

² в окремих випадках сума складових може не дорівнювати підсумку у зв'язку з округленням.

Джерело: сформовано за офіційними даними [11]

щодо вступу до вищих навчальних закладів за результатами зовнішнього незалежного оцінювання та певних питань якості освіти третина населення України (32%) питає про вдосконалення якості вищої освіти відносно до завдань першочергової важливості [16].

У цьому контексті доцільно зазначити, що такі обсяги інвестицій у вітчизняну сферу освіти разом з негативним впливом супутніх чинників поглиблюють диспропорції, що існують на вітчизняному ринку праці, з урахуванням невідповідності вимог ринку праці, потреб економіки та роботодавців обсягам та якості підготовки випускників. Це призводить до збільшення рівня безробіття, зокрема, серед випускників вищих навчальних закладів.

У результаті відбувається нарощування негативних тенденцій розвитку вітчизняної вищої освіти, як наслідок, поглиблюється розрив якості підготовки фахівців для потреб економіки, знижується рівень матеріально-технічного забезпечення ВНЗ, що здійснюють підготовку фахівців, та збільшується частка непрацевлаштованих випускників загальноосвітніх та вищих навчальних закладів (ЗОНЗ та ВНЗ). Дані про кількість прийнятих студентів та випускників ВНЗ України наведено у таблиці 3.

Згідно з даними таблиці 3 досить значною є частка непрацевлаштованих випускників ЗОНЗ та ВНЗ, яка у 2015 році становила 16,4%, у 2010 році – 15,5%; частка безробітних за іншими причинами незайнятості є набагато меншою протягом 2010–2015 років (переважно є тільки частка вивільнених з економічних причин, вона становила у 2010 році 33,0%, у 2015 році була дещо меншою і складала 27,8%, незважаючи на збільшення кількості безро-

бітного населення, а також частка звільнених за власним бажанням, за угодою сторін, яка, навпаки, збільшилась з 27,2% у 2010 році до 28,9% у 2015 році) [18].

Важливим чинником, що впливає на такий стан речей, є збільшення кількості абітурієнтів, які вступають на популярні, однак не затребувані в сучасних умовах спеціальності, не віддають перевагу під час вступу вкрай дефіцитним з точки зору забезпечення потреб промисловості і економіки загалом спеціальностям, подальше працевлаштування за якими не є пріоритетним для них через низький рівень оплати праці на підприємствах та скорочення їх кількості в сучасних умовах. У результаті дії зазначеного фактору відбуваються зменшення мобільності робочої сили, подальша локалізація випускників ВНЗ у великих містах.

Розірваний зв'язок між освітою, наукою та виробництвом можна вважати однією з причин відірваності знань, отриманих у вітчизняних ВНЗ, від вимог роботодавців. Керівники багатьох бізнес-структур не зацікавлені (не мають матеріальних стимулів) в участі у підготовці фахівців для потреб власних підприємств: для них придбання готових закордонних розробок є менш ризикованим і менш витратним [19].

Висновки. Враховуючи зазначене, можна стверджувати, що недостатні обсяги інвестування вітчизняної освіти сприяють виникненню інших чинників, що впливають на погіршення якості вітчизняної вищої освіти, на ефективність функціонування ВНЗ і, як наслідок, на економічну безпеку ВНЗ, країни, держави, та національну безпеку загалом.

Таблиця 3

Безробітне населення (за методологією МОП) за причинами незайнятості у 2010–2015 роках (у середньому за період)

2010 рік ¹	2011 рік ¹	2012 рік ¹	2013 рік ¹	2014 рік ¹	2015 рік ¹
1. Безробітне населення у віці 15–70 років, усього, тис. осіб					
1 713,9	1 661,9	1 589,8	1 510,4	1 847,6	1 654,7
2. Темп зміни безробітного населення у віці 15–70 років, % до попереднього року					
X	-3,03	-4,34	-4,99	22,33	-10,44
3. За причинами незайнятості, відсотків:					
вивільнені з економічних причин					
33,0	27,7	23,5	21,9	22,3	27,8
звільнені за власним бажанням, за угодою сторін					
27,2	30,1	34,0	34,6	31,8	28,9
звільнені у зв'язку із закінченням строку контракту або договору найму					
10,0	9,2	8,4	8,1	7,8	7,5
сезонний характер роботи					
6,3	6,9	8,8	8,4	9,3	9,9
не працевлаштовані після закінчення загальноосвітніх та вищих навчальних закладів					
15,5	18,1	16,9	16,8	16,7	16,4
виконують домашні (сімейні) обов'язки тощо					
2,4	2,5	2,5	3,8	4,6	3,7
стан здоров'я, оформлення пенсії					
0,9	0,9	1,5	1,2	1,4	0,9
демобілізовані з військової строкової служби					
1,3	1,2	1,4	1,0	0,3	0,3
студенти, учні денної форми навчання					
0,2	0,2	0,1	0,2	0,6	0,1
інші причини					
3,2	3,2	2,9	4,0	5,2	4,5

¹ дані за 2010–2014 роки наведено без урахування тимчасово окупованої території АР Крим та м. Севастополя, за 2015 рік – також без частини зони проведення антитерористичної операції.

Джерело: сформовано за офіційними даними [17]

Спрямування зусиль ВНЗ в сучасних умовах розвитку економіки України на підвищення рівня підготовки студентів, враховуючи при цьому необхідність забезпечення сталого тренду економічного зростання держави, повинне відповідати вимогам ринку праці, економіки та роботодавців, а також сприятиме, зокрема, акумулюванню фінансових ресурсів та подальшому їх спря-

муванню у реальний сектор економіки; зменшенню рівня безробіття серед випускників вітчизняних ВНЗ; покращанню показників фінансово-економічного стану вищих навчальних закладів; забезпеченню економічної безпеки ВНЗ та підвищенню її рівня; забезпеченню економічної безпеки держави та національної безпеки загалом [18].

Список використаних джерел:

1. Мартинюк В. Економічна безпека вищих навчальних закладів в Україні: передумови оцінювання / В. Мартинюк // Економіка. Менеджмент. Підприємництво. – 2013. – № 25(II). – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://eme.ucoz.ua/pdf/252/24.pdf>.
2. Стеців І. Економічна безпека ВНЗ: сутність та особливості планування / І. Стеців [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://ena.lp.edu.ua:8080/bitstream/ntb/10021/1/34.pdf>.
3. Про інвестиційну діяльність : Закон України від 18 вересня 1991 року № 1560-XII [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1560-12>.
4. Волинчук Ю. Інвестування в системі вищої освіти / Ю. Волинчук [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.confcontact.com/2008febr/8_volin4uk.php.
5. Інвестиції в основний капітал за видами економічної діяльності за 2004 рік [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>.
6. Інвестиції в основний капітал за видами економічної діяльності за 2005 рік [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>.
7. Інвестиції в основний капітал за видами економічної діяльності за 2006 рік [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>.
8. Інвестиції в основний капітал за видами економічної діяльності за 2007 рік [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>.
9. Інвестиції в основний капітал за видами економічної діяльності за 2008 рік [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>.
10. Інвестиції в основний капітал за видами економічної діяльності за 2009 рік [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>.
11. Капітальні інвестиції за видами економічної діяльності за 2010–2015 роки [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>.
12. Депутати хочуть зменшити вартість навчання в ВНЗ [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://studiarium.net/page/360-deputati-hochut-zmenshiti-vartist-navchannja-v-vnz>.
13. Оцінка сучасних моделей, концепцій, стратегій та перспектив розвитку інноваційної сфери країн світу: завдання для України / [В. Гвоздецький, Б. Валуєв, О. Кошечев, Т. Кепич] [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/uazt/2012_5/5_12_11%20.pdf.
14. Єрохін С. Технологічні уклади, динаміка цивілізаційних структур та економічна перспектива України / С. Єрохін [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://soskin.info/ea/2006/1-2/20060102.html>.
15. Україна увійшла в рейтинг країн з найбільш якісною вищою освітою [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://acf.ua/news/ukra%D1%97na-uvijshla-v-rejting-kra%D1%97n-z-najbilsh-yakisnoyu-vishhoju-osvitoju>.
16. Тестування та рівний доступ до якісної вищої освіти: громадська думка про ЗНО, вступ до вишів, проблеми вищої школи [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://dif.org.ua/en/polls/2011-year/testuvannja-ta-rivnii-dostup-do-jakisnoi-vishoi-osviti-gromadska-dumka-pro-zno_-vstup-do-vishiv_-problemi-vishoi-shkoli.htm.
17. Державна служба статистики України. Безробітне населення (за методологією МОП) за причинами незайнятості у 2010–2015 роках [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>.
18. Бреус С. Економічна безпека вищих навчальних закладів: основні тенденції на ринку праці / С. Бреус, М. Денисенко // Інвестиції: практика та досвід. Науково-практичний журнал. – 2016. – № 14. – С. 10–14.
19. Олійник О. Нанотехнології: На шляху від науки до виробництва / О. Олійник // Укрінформ [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.ukrinform.ua/ukr/news/nanotehnologii_na_shlyahu_vid_nauki_do_virobnitstva_1861672.

Анотація. В статті розглянуті основні аспекти функціонування вищих навчальних закладів в контексті забезпечення їх економічної безпеки. Предложено заходи підвищення рівня їх економічної безпеки, які передбачають спрямування зусиль вищих навчальних закладів в сучасних умовах розвитку економіки України на підвищення рівня підготовки студентів, увагу при цьому приділено розгляду зарубіжного та вітчизняного досвіду інвестування в сферу вищої освіти.

Ключевые слова: виші, національна безпека, економічна безпека, економічна безпека країни, економічна безпека держави, економічна безпека підприємства, економічна безпека вищих навчальних закладів.

Summary. In the article examines the main aspects of the domestic higher education institutions in the context of their economic security. The proposed measures increase the level of their economic security, that envisage direction of efforts of higher education institutions in modern conditions of development of economy of Ukraine to increase the level of preparation of students, attention is paid the experience of foreign and domestic investing in higher education sector.

Key words: higher education, national security, economic security, economic security of country, economic security of state, economic security of enterprise, economic security of higher education institutions.